

Utbildningsinspektion i Österbyskolan, Film och Morkarla skolor

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Östhammar kommun och besökt Österbyskolan, Film och Morkarla skolor den 15-17 april 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Österbyskolan, Film och Morkarla skolor intervjuades skolledning, lärare, elevvårdspersonal, föräldrar och elever. Inspektörerna besökte även verksamheten i förskoleklass samt lektioner i årskurserna 1–5. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Österbyskolan	Antal elever
Förskoleklass	9
Grundskola	58

Film skola	Antal elever
Förskoleklass	10
Grundskola	59

Morkarla skola	Antal elever
Förskoleklass	14
Grundskola	51

Källa: Skolornas egna uppgifter

Skolorna bildar, tillsammans med områdets förskolor, från och med årsskiftet 2007/08 ett skolområde under ledning av ett rektorsteam. Österbyskolans förskoleklass och årskurserna 1–5 bedriver verksamhet intill Österbyskolans årskurserna 6–9. Film och Morkarla skolor är utpräglade landsbygdsskolor. I alla tre skolorna bedrivs undervisningen i varierande utsträckning i åldersblandade klasser. Films skola har en separat förskoleklass, medan förskoleklasserna i Österbyskolans och Morkarla skola ingår i respektive skolas åldersintegrerade organisation. Alla skolorna F–5 har genomgående små undervisningsgrupper.

Denna rapport behandlar inte Österbyskolans verksamhet för årskurserna 6–9 utan denna del av skolan beskrivs i en egen rapport. Vidare har fritidshemsverksamheten som bedrivs i Österbyskolans inte ingått i denna granskning. Kommunens ansvarstagande för denna verksamhetsform behandlas i en särskild rapport avseende skolbarnomsorgen i hela kommunen.

Helhetsbedömning

Österbyskolans, Film och Morkarla skolor når i flera avseenden goda resultat. Samtliga skolor uppvisar bättre resultat i svenska, matematik och engelska i de nationella ämnesproven än skolor i kommunen.

Undervisningen i skolorna är till stor del av god kvalitet. I Film skola och Morkarla skola finns ett tätt samarbete kring pedagogiska frågor, medan det i Österbyskolans finns behov av att diskutera hur eleverna ska få en likvärdig utbildning. I Morkarla skola har lärare utarbetat en egen pedagogisk modell, där elevens eget ansvarstagande tränas och där innehållet väl anpassas till elevens behov. I Österbyskolans och Film skola eftersträvas en variation av arbetssätt. I Film skola har skolan en miljöprofil som präglar verksamheten. Trots att inspektörerna finner stor arbetslust och ansvarstagande bland eleverna i samtliga tre skolor behöver lärarna utveckla undervisningen så att den i större utsträckning utgår från målen att sträva mot. I Österbyskolans och Film skola bör även elevernas delaktighet i lärandet utvecklas.

I förskoleklassen bedrivs en verksamhet i Österbyskolans och Morkarla skola i nära samverkan med grundskolans årskurs 1. I verksamheten ingår dagligen arbete med olika ämnen som svenska, matematik osv. Med hänsyn till vad som anges i nationella styrdokument vill inspektörerna framhålla vikten av att en förskoleklass verksamhet är utformad så att förskolans pedagogik med lek, omsorg, skapande

och barnets eget utforskande får det genomslag som avses i styrdokumentet. Året i förskoleklassen bör på så sätt skilja sig från åren i grundskolan.

I Film skola bedrivs verksamheten i förskoleklassen separat från årskurs 1 och är utformad enligt nationella riktlinjer för verksamheten.

I samtliga skolor följs elevernas kunskapsresultat upp på individnivå av lärarna i samtliga ämnen och redovisas under utvecklingssamtalet. Bedömning av elevernas kunskapsresultat har gjorts efter kommunens lokalt konkretiserade mål, vilka inte i alla avseenden överensstämmer med de nationella målen.

Rutiner finns för att identifiera elever i behov av särskilt stöd i samtliga tre skolor och särskilt stöd ges i alla ämnen främst inom klassens ram. Områdets specialpedagog stödjer klasslärare i arbetet med att skriva åtgärdsprogram. Inspektionen visar att i Österbyskolan och Film skola bör undervisningen i högre grad anpassas till elevernas behov, erfarenheter och tankar.

I Österbyskolan, Film och Morkarla skolor råder mestadels lugn och arbetsro. I samtliga skolor utförs ett gott förebyggande värdegrundsarbete för att förhindra trakasserier och kränkningar. I Österbyskolan bör detta dock förstärkas då det under inspektion framkommer att kränkningar förekommer. Österbyskolans lärare arbetar målinriktat för att stävja ett hårt språkbruk.

I de nationella styrdokumentet finns en garanterad undervisningstid som alla elever har rätt till under sin utbildningstid. Vid inspektionen har det dock framkommit att eleverna i samtliga skolor inte får elevens val. Det måste åtgärdas.

Rektorn har under sin korta tid skaffat sig en god förtrogenhet med verksamheten, men för att förbättra och vidareutveckla verksamheten bedömer inspektörerna att rektorn bör utveckla sitt pedagogiska ledarskap gällande uppföljning och analys av resultat och åtgärder på en skolövergripande nivå. Skolornas systematiska kvalitetsarbete behöver förbättras och skolornas kvalitetsredovisningar bör utformas så att de motsvarar författningarna och blir ett verktyg i skolornas utvecklingsarbete.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Österbyskolan har inte i tillräcklig utsträckning vidtagit åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling (7-8 §§ lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolornas likabehandlingsplaner uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).

- Studiehandledning på modersmålet ges inte i enlighet med förordningens krav. (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med förordningen (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).
- Österbyskolan, Film och Morkarla skolor anordnar inte elevens val i enlighet med förordningen (2 kap. 19 – 20 §§ grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen i Österbyskolan och i Film och Morkarla skolor uppfyller inte förordningens krav (3, 3 a och 4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Uppföljningen av elevernas kunskapsresultat så att undervisningens mål och metoder kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav bör förbättras.
- Skolornas arbete med utvärdering och uppföljning av de nationella ämnesproven bör förbättras.
- De individuella utvecklingsplanerna bör förbättras.
- Skolorna bör även i högre grad samverka med andra skolor kring grunderna för bedömningar.
- Undervisningen i Österbyskolan och Film skola bör utvecklas så att all undervisning tar sin utgångspunkt i läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.
- Österbyskolan och Film skola bör utveckla elevernas inflytande över sitt lärande.
- Samverkan inom skolorna bör förbättras.
- Anpassningen av undervisningen i Österbyskolan och Film skola bör utvecklas så att den i större utsträckning utgår från elevernas förutsättningar, erfarenheter och behov.
- Förskoleklassens verksamhet i Österby och Morkarla skolor bör vara utformad så att förskolans pedagogik med lek, omsorg, skapande och barnets eget utforskande får det genomslag som avses i styrdokumentet och att året i förskoleklassen skiljer sig från åren i grundskolan.
- Kvalitetsarbetet bör utvecklas i samtliga skolor så att processen mål, genomförande, utvärdering och analys tydliggörs.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabeller. Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andelen (i procent) elever som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven i Österbyskolan, Film och Morkarla skolor. Dessutom anges andel elever som bedömts uppnått målen totalt i kommunen.

	Österbyskolan och Film skola			Östhammars kommun		
Ämne	År 2005	År 2006	År 2007	År 2005	År 2006	År 2007
Svenska	96,0	95,0	91,0	88,9	93,6	88,3
Matematik	94,0	95,0	90,0	84,5	89,2	86,4
Engelska	96,0	90,0	88,0	87,2	89,0	85,0

Källa: skolornas och kommunens egna uppgifter.

	Morkarla skola			Östhammars kommun		
Ämne	År 2005	År 2006	År 2007	År 2005	År 2006	År 2007
Svenska	-	-	95,0	88,9	93,6	88,3
Matematik	-	-	89,0	84,5	89,2	86,4
Engelska	-	-	95,0	87,2	89,0	85,0

Källa: skolans och kommunens egna uppgifter.

Kommentar

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare ska ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I ovanstående tabell redovisas resultaten för de nationella ämnesproven under perioden 2005–2007. Föregående läsår, 2006/07, har Morkarla skola för första gången årskurs 5 i sin organisation, medan Films skolas elever i denna årskurs går i Österbyskolan. Resultaten för Morkarla skolas elever finns därför särredovisade, medan Film skolas och Österbyskolans elever redovisas tillsammans. Av tabellen framgår att minst 89 procent av eleverna i alla tre skolorna år 2007 uppnår målen i de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik. Skolornas resultat ligger över genomsnittet för kommunens skolor i alla tre ämnen.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framtätsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att lärarnas uppföljning och kommunikation av elevernas kunskapsresultat håller god kvalitet i Österbyskolan, Film och Morkarla skolor. Bedömningen görs främst mot bakgrund av att uppföljning och omprövning sker kontinuerligt i Österbyskolan, Film och Morkarla skolor. Uppföljning av elevernas kunskapsresultat sker genom diagnoser, tester och nationella ämnesprov i svenska, matematik och engelska. I övriga ämnen följer lärarna upp elevernas kunskapsutveckling genom observationer och elevernas arbeten. Resultaten redovisas i det kommungemensamma digitala systemet PODB. Utvecklingssamtal genomförs och elevens kunskapsresultat i alla ämnen förmedlas

till föräldrar och elev.

Inspektörerna bedömer att det i vissa ämnen finns en bristande överensstämmelse mellan de lokalt formulerade målen och de nationella kursplanernas mål vilket behandlas vidare i avsnitt 1.3 och 1.4.

Inspektörerna bedömer att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls i nedan angivna delar.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ska läraren i samband med ett utvecklingssamtal upprätta en framtidsytande individuell utvecklingsplan där det framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå nationella mål och i övrigt utvecklas så långt som möjligt i förhållande till vad som anges i läroplan och kursplaner. Den individuella utvecklingsplanen bör innehålla såväl kortsiktiga som långsiktiga mål.

I Österbyskolan och i Film och Morkarla skolor genomförs utvecklingssamtal varje termin och alla ämnen behandlas. Elever och föräldrar uppger att utvecklingssamtalen ger information när det gäller hur långt eleven har kommit i sin kunskapsutveckling i de olika ämnena. De individuella utvecklingsplaner, som inspektörerna tagit del av, bedöms dock vara i behov av förbättring. Generellt för skolorna gäller att kortsiktiga mål och långsiktiga mål i förhållande till de nationella målen tydligare bör framgå. Vidare bör skolornas insatser förtydligas, även om det varierar skolorna emellan i vilket mån detta sker. Inspektörerna bedömer därför att de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras.

1.3 Bedömning av kunskapsresultaten

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling,
- om lärarna vid bedömning av elevernas kunskapsresultat utgår från de nationella målen i kursplanerna

Bedömning av området Bedömning av kunskapsresultaten

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Sammantaget bedömer inspektörerna att granskningsområdet Bedömning av kunskapsresultaten är av mindre god kvalitet. Denna bedömning görs främst utifrån att de kommunalt tolkade kursplanemålen och kriterier inte i alla avseenden överensstämmer med dem som fastställts på nationell nivå. Lärarna använder sig i

huvudsak av dessa lokala mål och kriterier när de bedömer elevernas kunskapsresultat. Bedömningen görs allsidigt och lärarna använder de nationella ämnesproven som stöd för bedömningen av elevernas kunskaper i svenska, engelska och matematik. Av inspektörernas samtal med lärarna framgår att bedömningsdiskussioner endast i begränsad omfattning förs mellan olika skolor i kommunen. För att öka likvärdigheten, både vid rättning av de nationella ämnesproven och vid bedömning av elevernas kunskapsresultat i övrigt bör de tre skolorna, enligt inspektörernas mening, i större utsträckning samverka med varandra och med andra skolor i kommunen.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Utgångspunkt vid bedömning

Enligt läroplanen ska lärarna vid bedömning av elevernas kunskaper utgå från målen i de nationella kursplanerna. Lärarna på Österbyskolan, Film och Morkarla skolor uppger att de bedömer eleverna utifrån Östhammars kommuns lokalt tolkade kursplanemål. Kommunens lokala tolkningar överensstämmer dock inte helt med de nationella målen, vilket lärarna i alla tre skolorna har reagerat på. Av denna anledning har även andra kommuners tolkningar och de nationella målen använts. Inspektörerna bedömer att de lokalt tolkade målen inte i alla avseenden är i överensstämmelse med de nationella målen i kursplanerna och att rektorn och lärarna därför måste säkerställa bedömningen av elevernas kunskaper utgår från de nationella målen.

Inspektörerna finner även anledning att kommentera de lokalt tolkade målen som gäller förskoleklassen. Verksamheten i förskoleklass ska enligt skollagen stimulera varje barns utveckling och lärande. Den ska ligga till grund för fortsatt skolgång. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att målbeskrivningarna bör anpassas så att verksamheten för 6-åringarna inte blir ämnesinriktad och innebär att barnens kunskaper mäts. Det bör vara läroplanens mål att sträva mot, och därmed verksamhetens inriktning, som utvärderas. Detta behandlas i den övergripande kommunrapporten.

Användande av nationella ämnesprov

Ämnesprov i svenska, engelska och matematik kan enligt grundskoleförordningen användas i årskurs 5 för att bedöma elevernas kunskapsutveckling. Lärarna uppger att de till viss del utvärderar och använder resultaten av ämnesproven för elevernas kunskapsutveckling. Av samtal framgår dock att bedömningsdiskussioner endast i begränsad omfattning förs mellan olika skolor i kommunen. Inspektörerna bedömer dock att arbetet med utvärdering och uppföljning av de nationella ämnesproven bör utvecklas för att öka likvärdigheten. Skolorna bör även i högre grad samverka med andra skolor kring grunderna för bedömningar.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	Ö	F o M	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en god kvalitet i Films och Morkarla skolor, mindre god kvalitet i Österbyskolan. Den samlade bedömningen grundas på att eleverna ges goda möjligheter att arbeta i demokratiska former och utöva inflytande över verksamheten via klassråd och elevråd. I Morkarla skola arbetar lärarna enligt en pedagogisk metod som gynnar elevernas inflytande över undervisningen, vilken i hög utsträckning utgår från målen att sträva mot. Inflytande i lärandet bör utvecklas i Österbyskolan och Film skola. Skolornas verksamhet bör även utvecklas så att all undervisning utgår från målen att sträva mot som anges i läroplanen. I Österbyskolan finns behov av en större samverkan inom skolan.

Inspektörerna bedömer att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls i nedan angivna delar.

Utbildningens inriktning

I läroplanen och kursplanerna anges mål att sträva mot vilka anger undervisningens inriktning. En huvuduppgift för skolan är att ge eleverna goda förutsättningar att utveckla de kunskapskvaliteter som beskrivs i dessa mål. Exempelvis ska varje elev ges möjligheter att utveckla nyfikenhet och lust att lära, att utveckla sitt eget sätt att

lära och få tillit till sin egen förmåga. Vidare ska eleven ges förutsättningar att lära sig lyssna, diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, samt att reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden.

Inspektionen i Österbyskolan och Films skola visar att det varierar mellan klasserna huruvida undervisningen är inriktad mot målen att sträva mot och hur elevernas lust att lära stimuleras. Vid vissa av de lektioner som inspektörerna besöker finns en stor delaktighet och levande kommunikation i klassrummet, medan andra lektioner präglas av ett enskilt, läromedelsstyrt arbete. Vid lärarintervjuerna framkommer även att målen att sträva mot ses som nästa nivå att uppnå i stället för att, som läroplanen föreskriver, betraktas som mål som ska ange inriktningen på undervisningen. Inspektörerna bedömer att Österbyskolan och Films skola bör utveckla undervisningen så att all undervisning bättre tar sin utgångspunkt i läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.

Inflytande och ansvarstagande för det egna lärandet

I läroplanen uttrycks att eleverna ska få ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ska öka med stigande ålder och mognad.

I samtal och intervjuer med elever i Österbyskolan framkommer att läraren för det mesta bestämmer vilka uppgifter som ska göras. Lärarna anger att de strävar efter att ge eleverna ökat ansvar med stigande ålder exempelvis i fördjupningsarbeten, vilka dock görs först när obligatoriska uppgifter är klara.

Vid inspektionen i Film och Morkarla skolor, erfar inspektörerna att eleverna får ökat ansvar bland annat genom sin veckoplanering. Uppgifterna är dock i förväg bestämda av läraren och eleven kan bestämma ordningen i arbetet. I Morkarla skola har eleverna även en så kallad ”valfri timma”, där eleven fritt kan välja vilken uppgift han/hon ska arbeta med. Vid samtal med elever och vid lektionsbesök framkommer även att elevernas kännedom om målen varierar. Inspektörerna bedömer att Österbyskolan och Film skola inte ger alla elever ett reellt inflytande över sitt lärande med stigande ålder och att det därför bör utvecklas. I detta arbete är även en ökad kännedom om de olika ämnernas nationella mål en förutsättning.

Samverkan inom skolan

I läroplanen beskrivs att läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Vidare ska samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. I Österbyskolan framkommer det vid samtal med rektorn och vid lärarintervjuer att det brister i samverkan och att det saknas ett övergripande arbete för att säkerställa en samsyn gällande läroplanens anvisningar. Inspektörerna bedömer att rektorn och lärarna i Österbyskolan i större utsträckning bör samverka för att ge eleverna förutsättningar att utvecklas efter sina förutsättningar och nå en högre måluppfyllelse.

Verksamheten i förskoleklassen

Enligt skollagen ska förskoleklassen stimulera varje barns utveckling och lärande

samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Det är viktigt att förskolans pedagogik med lek, omsorg, skapande och barnets eget utforskande får genomslag i förskoleklassen och att året i förskoleklassen skiljer sig från åren i grundskolan.

Verksamheten för 6-åringar i Österbyskolan och Morkarla skola bedrivs i nära samverkan med grundskolans årskurs 1. Dagarna för är uppdelade i lektioner där prestationerna bedöms utifrån de kommunala kriterierna. I ämnena svenska, matematik, idrott, bild, musik och temaarbeten integreras förskoleklassen med årskurs 1. Inspektörerna vill uppmärksamma skolorna på att målbeskrivningarna bör anpassas så att verksamheten inte blir ämnesinriktad och innebär att barnens kunskaper mäts.

Inspektörerna bedömer att rektorn bör säkerställa att verksamheten för 6-åringarna är utformad så att förskolans pedagogik med lek, omsorg, skapande och barnets eget utforskande får det genomslag som avses i styrdokumentet och att året i förskoleklassen skiljer sig från åren i grundskolan. Det bör istället vara läroplanens mål att sträva mot, och därmed verksamhetens inriktning, som utvärderas. Detta behandlas vidare i den övergripande kommunrapporten.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		Ö o F	M

Motivering:

Sammantaget bedömer inspektörerna att granskningsområdet anpassning av verksamheten till elevernas behov är av god kvalitet i Österbyskolan och Film skola samt av mycket god kvalitet i Morkarla skola. Åtskillnaden i bedömningen görs främst utifrån att Morkarla skola lyckas väl i att anpassa undervisningen till elevens behov och förutsättningar med sin pedagogiska modell, de så kallade randiga timmarna. Under dessa lektioner arbetar eleverna med individuellt anpassade uppgifter som utarbetats av lärarna.

Inspektörerna bedömer att elever får det stöd de behöver och att åtgärdsprogram utarbetas som uppfyller förordningens krav.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och

krav inte uppfylls.

Individanpassad undervisning

All undervisning ska enligt läroplanen utgå från varje elevs förutsättningar, erfarenheter och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Vid inspektionen i Österbyskolan respektive Films skola att anpassningen av undervisningen till varje elevs behov i hög grad varierar. Anpassningen sker, enligt Österbyskolans lärare, exempelvis genom arbetsscheman i matematik och genom val av svårighetsgrad när det gäller läromedel och uppgifter. Vid elevintervjuer i Österbyskolan och Films skola uttrycker eleverna att det finns utrymme för större utmaningar i undervisningen. I Morkarla skola anpassas undervisningen genom skolans särskilda pedagogiska modell, de så kallade randiga timmarna, där eleverna arbetar självständigt med anpassade uppgifter som utarbetats av lärarna. Dessa timmar utgör en del av den totala undervisningen.

Inspektörerna bedömer att undervisningen inte i tillräcklig utsträckning utgår från elevernas förutsättningar, erfarenheter och behov i Österbyskolan och Films skola. Anpassningen till varje elevs förutsättningar bör därför öka i dessa skolor.

Särskilt stöd

Enligt grundskoleförordningen ska en elev få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Vid tidpunkten för Skolverkets inspektion föreligger behov av studiehundledning på modersmålet i Österbyskolan, vilket skolan inte har tillgodosett. Inspektörerna bedömer att skolan inte uppfyller förordningens krav när det gäller att tillgodose behov av studiehundledning på modersmålet för elever med annat modersmål än svenska, vilket måste åtgärdas.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	Ö	FoM	

Motivering:

Området Normer och värden i studiemiljö och samvaro bedöms sammantaget vara av mindre god kvalitet i Österbyskolan samt av god kvalitet i Film och Morkarla skolor. I Film och Morkarla skolor upplevs miljön som lugn och trygg av eleverna, däremot förekommer kränkningar i Österbyskolan. I alla tre skolorna bedrivs ett aktivt värdegrundsarbete av olika kvalitet. Inspektionen visar dock att det förebyggande värdegrundsarbetet bör utvecklas i Österbyskolan. I samtliga skolor finns ordningsregler som utarbetats i samverkan med eleverna. I varje skola ska en likabehandlingsplan upprättas. Denna ska utvärderas efter den behovsinventering som gjorts inför läsåret. Detta har inte gjorts på skolorna.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Trygg miljö

I läroplanen beskrivs att eleven i skolan ska möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.

I Österbyskolan förmedlar både elever och lärare att kränkningar förekommer. Dessutom förekommer ett hårt språkbruk. Inspektörerna bedömer att Österbyskolans rektor och personal inte i tillräcklig omfattning har vidtagit åtgärder för att förhindra kränkande behandling, vilket måste åtgärdas.

Värdegrundsarbete

Läroplanen föreskriver att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska präglade verksamheten.

I Film och Morkarla skolor använder sig lärarna i sitt värdegrundsarbete av ett gemensamt studiematerial för olika årskurser. I båda skolorna finns kamratstödjare, som också tar ansvar för sina kamrater. Dessutom arbetar Films klasser med barnkonventionen utifrån såväl ett nationellt som ett internationellt perspektiv. Enligt lärarna i Österbyskolan bedrivs ett värdegrundsarbete genom att bland annat drama och kompisamtal används i undervisningen. Ovan under rubriken Trygg miljö framgår dock att såväl kränkande behandling som ett hårt språkbruk förekommer på skolan. Då det numera råder ett uttryckligt förbud mot kränkande behandling bedömer inspektörerna att värdegrundsarbetet i Österbyskolan bör utvecklas.

Likabehandling

Enligt lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande

behandling av barn och elever råder det numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Huvudmannen ska enligt lagen bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år. Detta ska ske under medverkan av barnen eller eleverna och den ska utgå från en specifik redovisning av verksamhetens behov som utgångspunkt för vilka insatser som avses påbörjas och genomföras under det kommande året.

Österbyskolan, Film och Morkarla skolor har en gemensam "Handlingsplan för att förebygga och arbeta mot diskriminering och kränkande behandling". Denna plan motsvarar inte kraven på en kartläggning av respektive skolas specifika behov samt medverkan av elever och deltagande av föräldrar. I planen behandlas hur skolan ska agera om elever kränker varandra, däremot inte om en vuxen kränker en elev. Inspektörerna bedömer att skolornas likabehandlingsplaner inte uppfyller de krav som författningarna kräver. Detta måste åtgärdas.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,

- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Tillgång till likvärdig utbildning i Österbyskolan, Film och Morkarla skolor sammantaget håller god kvalitet. Verksamheten genomförs i enlighet med författningarnas krav när det gäller omfattningen av verksamheten. Undervisningen bedrivs i ändamålsenliga lokaler. Dock anordnas inte elevens val på skolorna vilket måste åtgärdas. I Österbyskolan finns behov av svenska som andraspråk, vilket måste anordnas.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Garanterad undervisningstid

Enligt grundskoleförordningen ska svenska som andraspråk vid behov anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål. Det är rektor som beslutar om undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas.

Vid tidpunkten för Skolverkets inspektion föreligger behov i Österbyskolan av undervisning i svenska som andra språk samt modersmålsundervisning, som inte tillgodoses. Generellt kan nämnas att behovet av att anordna undervisning i svenska som andraspråk, i modersmål samt studiehandledning på modersmålet dels inte varit så stort i Östhammars kommun de senaste åren, dels varierar skolorna emellan. Detta kan möjligen förklara varför rutiner tycks saknas, vilket bedöms i den övergripande kommunrapporten. Då det åligger rektor att vid behov anordna undervisning i svenska som andraspråk bedömer inspektörerna dock att skolan i denna del inte uppfyller förordningens krav.

Valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen.

I Österbyskolan, Film och Morkarla skolors anordnas inte elevens val. Detta måste åtgärdas.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området sammantaget håller god kvalitet.

Enligt rektorns uppgifter har skolornas lärare pedagogisk utbildning och undervisar i huvudsak i de ämnen som de har utbildning för. Gemensam och individuell kompetensutbildning ges inom de områden skolan har behov av.

När det gäller granskningen av huruvida personalen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen har en beskrivning och en bedömning gjorts under rubriken Samverkan inom skolan ovan.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Rektorns ansvar sammantaget håller god kvalitet. Rektorn har sedan sin tillsättning vid årsskiftet 2007/2008 hållit sig förtrogen med verksamheterna på varje skola genom sin regelbundna närvaro i undervisningen och på skolornas konferenser. Utifrån besök i verksamheten initierar rektorn samtal kring pedagogiska frågor med enskilda lärare och under konferenser.

Rektorn har skapat en struktur för att hålla sig informerad om arbetet på skolorna. Dock behöver rektorn utveckla uppföljning och utvärdering av skolornas resultat. Det gäller såväl uppföljning av samtliga ämnen av elevernas resultat som en kvalitetssäkring av undervisningens inriktning mot målen att sträva mot.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och att dessa följs upp och utvärderas i relation till bland annat de nationella målen.

I Österbyskolan, Film och Morkarla skolor görs uppföljningar på klasskonferenser och under elevvårdskonferenser. Uppföljning i årskurs 5 sker främst i svenska, matematik och engelska och görs utifrån kommunens lokalt tolkade mål. Dessa har av inspektörerna bedömts inte överstämja i alla delar med de nationella målen. Se även under området Bedömning av kunskapsresultaten. Någon sammanställning av övriga ämnen görs inte i någon av skolorna, vilket måste åtgärdas. Vidare sker ingen uppföljning av kursplanernas mål att sträva mot. Detta bör utvecklas.

3.4 Kvalitetsarbete**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	x		

Motivering:

Inspektörerna bedömer sammantaget att granskningsområdet kvalitetsarbete är av mindre god kvalitet främst utifrån att processen - genomförande, utvärdering, analys, åtgärder - är otydlig på en övergripande nivå samt att skolornas kvalitetsredovisningar inte uppfyller förordningens krav.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Systematiskt kvalitetsarbete

Varje skola ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som syftar till att kontinuerligt identifiera vilka förutsättningar som är nödvändiga i arbetet med att nå de nationella målen, utveckla arbetsprocesser, bedöma resultat och vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse. Ett sådant arbete måste ske i aktivt samspel mellan skolans personal och elever samt i nära kontakt med elevernas vårdnadshavare.

Skolornas kvalitetsarbete består av utvärderingar av genomförda arbetsområden, kontinuerliga pedagogiska samtal under arbetslagskonferenser samt utvärderingar efter läsårets slut. Vid behov finns även specialpedagogen med i samtalen. I Österbyskolan och Film skola utvärderar arbetslaget efter sin formulerade arbetsplan. Därutöver genomförs även kommungemensamma enkäter med elever och föräldrar. Dock förekommer inga systematiska uppföljningar och utvärderingar av elevernas resultat i förhållande till de nationella målen eller undervisningens inriktning mot målen att sträva mot.

Inspektörerna bedömer att kvalitetsarbetet i samtliga skolor bör utvecklas så att processen mål, genomförande, utvärdering och analys tydliggörs.

Kvalitetsredovisning

Varje skola, förskola och fritidshem ska årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Arbetet med kvalitetsredovisningen syftar också till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. I förordningen ställs krav på elevers och personals medverkan i arbetet med kvalitetsredovisningen. Även elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. I kvalitetsredovisningen ska även skolans likabehandlingsplan följas upp.

Samtliga skolor har en kvalitetsredovisning som till viss del innehåller redogörelser för hur de nationella målen har uppfyllts. Inga resultat redovisas från de nationella proven i svenska, matematik och engelska, inte heller innehåller redovisningen några analyser eller förslag till åtgärder. Uppföljningen av skolans likabehandlingsplan redovisas inte. Varken elever eller föräldrar har getts möjlighet att delta i arbetet med skolans kvalitetsredovisning.

Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen inte fullt ut kan användas för sin avsedda funktion och att den inte motsvarar författningarnas krav. Inspektörerna bedömer att detta måste åtgärdas.

Stockholm 2008-08-29

Marita Bergman

Christiane Chin von-Mátern